

NASLOVNICA

SADRŽAJ

INTERVJU S POVODOM

KRITIKA

MANIFESTACIJE

i. Međunarodni dan plesa (29. travnja)

i. [Dioniz - Igrom do sebe, UAOS 2014.](#)i. [Gajin, I. Misterij Dioniza 2014. – igrom do čega?](#)

i. Špindel, A.; Šarac, P.; Lustig, S. Dioniz - Slavonski epicentar

i. Intervox UAOS, 2014.

i. Jarčevac 2014

STUDENSKA SCENA

ESEJI

IZ STRUKE ZA STRUKU

IZDAVAČKA DJELATNOST

Igor Gajin, ass.

Umjetnička akademija u Osijeku

gajinigor@gmail.com

Međunarodni festival kazališnih akademija Dioniz, UAOS - Osijek 2014.

Misterij Dioniza 2014. – igrom do čega?

Međunarodni festival kazališnih akademija Dioniz, iniciran s adrese Odsjeka za kazališnu umjetnost Umjetničke akademije u Osijeku, izvorno je otpočeo kao manifestacija kojom se u relativno kratkom roku od tjedan dana (ili, točnije rečeno, od Svjetskoga dana lutkarstva do Svjetskoga dana glumca), višestruko rješava spektar edukacijskih potreba studentskih naraštaja glume i lutkarstva, primamo osječkih, ali i za poneke iz Europe. Drugim riječima, okupljanjem studenata i njihovih profesora s kazališnih akademija iz Europe u gradovima domaćinima, Osijeku i Đakovu, omogućava se da se intenzivnim tempom – kako kažu osječki studenti glume i lutkarstva – iskusi „zgusnuta, još jedna akademska godina unutar redovne akademske godine“. Naime, kroz redovnu Dionizovu programsku ponudu, kao što su radionice, polaznicima se pruža prilika za usvajanje znanja ponajboljih europskih kazališnih profesionalaca, profesora i pedagoga (T. Brayshaw, A. Acev, A. Hathazi, J. Ševo, S. Vovk, G. Golovko, itd., a ovaj put uključujući i gostovanje predstavnika Instituta Jerzyja Grotowakog iz Poljeske). Također, gostujući studenti se predstavljaju svojim projektima i predstavama, tako da je ovakva razmjena postignuća ujedno i vrlo važno mjesto, kako kompariranja, tako i u smislu upoznavanja i umrežavanja s nadama europskoga glumišta, budućim relevantnim imenima europske kazališne scene.

Nazvati pak goreopisani tip događaja Dionizovim imenom nije tek prvoloptaška asocijacija i posveta mitološkim korijenima teatra kao civilizacijskom fenomenu u kojem zapadni kulturni krug uživa od antičkih zasada do današnjih trendova i „trendova“, nego je i svojevrsni imperativ energiji i društveno-kulturnom značaju pa i misiji ovoga festivala prema zajednici u odnosu na izvorno značenje dionizijskoga u zapadnoeuropskoj kulturi od spomenutoga antičkoga kulta preko Nietzscheove revitalizacije dionizijskoga duha kao antipoda racionalističkoj dominantni višestoljetnoga projekta moderniteta. Iako su u korijenu osječko-đakovačkog festivala edukacija i obrazovanje, razvoj i usavršavanje, dakle prakse racionalističkoga svjetonazora,

Dionizovo ime apelira na iracionalno, na oslobađanje onoga dijela prirode koje biva sputavano normama, na jednotjedni prekid ritma mašinerije sustava (bivajući tako svečanošću u antičkom smislu) pa i na transgresiju, na iskorak u odnosu na uhodano i prevladavanje interioriziranih barijera. Bližeći se tome, festival u najmanju ruku postiže ekstatičnu dinamiku.

Svaki Dioniz pak ima radni podnaslov koji je ujedno u širini svojih konotacija istraživački putokaz i konceptualni okvir za programske sadržaje, orijentirane i profilirane u duhu aktualne podnaslovljenosti. Forma podnaslova je klišeizirana, otpočinje se uglavnom standardizirano („Igrom do...“), a završetak je varijabilan i njime se izriče organizacijski izbor što će biti tematska orijentacija tekućeg Dioniza („Igrom do strasti“, npr., ili „Igrom do zelenog“, kako će glasiti programski naglasak Dioniza 2015. godine). Stalna prisutnost ideje i filozofije igre kao kreativne i istraživačke djelatnosti u podnaslovu naglašenije izdvaja jedan od ključnih aspekata dionizijskoga te se ponavlja s ciljem trajnog podsjećanja i animiranja sudionika i publike na presudan potencijal ludičkoga u kreativnome stvaralaštvu sa svim onim karakteristikama ludičkoga, koje uzdižu zaigranost čovjekove sposobnosti i kreativnosti iz sfere pukoga rada u uživanje osjećaja slobode.

Stoga Dionizove igre do ovoga ili onoga pojma, ovisno od godine do godine, nastoje biti jedan od rijetkih prostora istinske (umjetničke) igre u onom smislu na koji se referiraju teorije ludizma, teorije idealiziranja igre, jer bojim se da se ni današnja djeca, a ni studentska mladež, kao sve prepoznatija i nikad dovoljno eksploatirana *target* skupina konzumerističkoga društva više ne igraju tako nevino, kreativno i slobodno kao ono davno umrlo dijete u nama. „Čovjek je svakako barem s jedne strane gledano homo ludens – kako ga je Huizinga davno nazvao – no način na koji se on danas igra sve više napušta maštu i okreće se isključivo prema završetku, prema zgoditku, prema pobjedi, a u tome uživaju navijači čak više od igrača; igra je postala simulacija djelatnosti. Rijetko tko danas još nešto drži do ljepote igre koja bi se možda mogla razabrati i u natjecanju. Svima je, a prije svega navijačima, do zgoditka i pobjede.“[1]

U tom binamom, kladioničkom svijetu ili poraza ili pobjede, koji opisuje Milivoj Solar i koji postupno, nekad agresivno, a nekad kapilamo, penetrira u prostore umjetnosti i univerziteta, kolonizirajući ih po mjeri današnjice, dogodila su se – i to upravo na Dionizu 2014. – dva kazališna naslova čitljiva u gorenavedenom ključu: *Košarkaš na Mjesecu* u režiji Ivana Kristijana Majića, prema romanu Mirka Ćurića, o sportašu koji je bio talentiran za parkete sportskih dvorana, ali ne toliko i za životne utakmice koje su prevagnule na njegovim egzistencijalnim raskrižjima i karijernim ponudama te *Pekel na Zemli*, ispitna produkcija studenata UAOS, u kojoj se alarmantna rotacija hijerarhije dobra i zla, neba i pakla, onoga čemu je biti gore i onoga čemu je biti dolje, katarzično vraća po osi na kojoj nužno mora počivati harmonija svijeta, ma koliko bio nesavršen i ma koliko nam njegova pravilnost po kaotičnoj površini djelovala izgubljenom.

Te dvije predstave, predstava o izgubljenosti prostora u kojem se junak vidio pronađenim (*Košarkaš na mjesecu*) i predstava o skoro izgubljenom svijetu, svijetu na rubu potpune propasti uslijed, na sreću neuspjele, ofenzive zla (*Pekel na Zemli*), ukomponirale su se i tim aspektom u konceptualnu i programsku orijentaciju Dioniza 2014. godine, sročenu u smjernicu „Igrom do sebe“.

Nakon što je već strukturirana respektabilna mreža međunarodnog sudioništva (200-njak studenata i profesora iz desetak europskih zemalja) i uhodana programska okosnica, odnosno noseća aktivnost festivala (radionice i studentske predstave), Dioniz 2014. godine je naslovom „Igrom do sebe“ odlučio otvoriti pitanje subjekta: i zbog aktualnosti problematike identiteta i zbog ključnog pitanja identitetne transformacije subjekta u umjetničkome, stvaralačkome pa i kulturnome procesu kao one adrese (bez obzira je li riječ o autoru ili o recipijentu) kojemu su umjetnost i kultura upućeni u svrhu aktivnije refleksije identiteta. Naposljetku, Dioniz 2014. naslovio se „Igrom do sebe“ i zbog propitivanja identitetno simplificirajućih definicija festivala, kazališta, umjetnosti, kulture...

U tom kontekstu okrugli stol na temu „Umjetnost i identitet“ predstavljao je praktičnu elaboraciju „stolne“ teme budući da je većina respektabilnih sudionika (Boris Senker, Robert Raponja, Goran Rem, Helena Sablić Tomić, Kristina Peternai Andrić, Milan Štrljčić, Jasmin Novjaković, Anđelko Mrkonjić, Vladimir Rismundo) iznijela autobiografske epizode iz preplitanja povijesnoga, osobnoga i profesionalnoga u evoluiranju vlastitoga kulturnoga i umjetničkoga identiteta u kontekstu smjenjivih kulturno-društvenih klima i poetika tijekom njihovih višedesetljetnih stvaralaštava, oslikavši tako izborom svojih uspomena interakciju između doprinosa vlastitoga autorstva kulturnom identitetu zajednice i formativnih impulsa kulturnoga miljea za stasavanje njihovih autorskih osobnosti.

„Do sebe“ pak vodi zaobilazan put, „do potpunog sebe“ (ne)mogućim putem kooptiranja Drugoga kao konstitutivnosti Identiteta, što je Dioniz 2014. demonstrirao surogatnim primjerom naizgledne dispartnosti, pridružujući kazališnom festivalu liječnike, psihijatre i psihologe pa i nutricioniste (koji su postavili pitanje što i kako jedu glumci s obzirom na svoj radni ritam i s obzirom na čestu izloženost gastro-ponudi domjenaka). Izazvalo je to podosta čuđenja, ali u duhu dionizijskoga kršenja ustaljenoga poretka stvari, ovaj međunarodni festival kazališnih akademija u sedmoj je godini održavanja „otrčao“ s konvencijama ocrtanog igrališta, iznevjerio nepisano mu predviđena pravila igre i interdisciplinarno se dotaknuo polja iz pozadine kazališne i kulture aktivnosti: zdravlja, fizičkog i psihičkog. Ukratko, spomenutu dispartnost je 7. Dioniz propitivao kao potencijalnu kompatibilnost na tragu nove strateške orijentacije Umjetničke akademije u Osijeku prema visokostandardiziranoj profesionalizaciji kreativnih terapija.

Premda postoji sklonost općenitim frazama o nedvojbenom terapijskom učinku umjetnosti za stabilnost i duhovnu ravnotežu pojedinca i kolektiva, Umjetnička akademija u Osijeku percipirala je s jedne strane razrađen europski sustav konkretne primjene umjetničkih medija u terapijske svrhe, a s druge strane potrebitost stručnjaka za ovakvu praksu na prostoru koji je istraumatiziran (po)račem, tranzicijom, egzistencijalnim turbulencijama i pritiscima novonastalih naloga suvremenosti.

Naizgled se „igrajući“ prostorima disciplina koji teatru i kulturi nisu čak ni Drugo, nego, reklo bi se prema strogoj podjeli područja, polja i grana, Strano i Tuđe, nepovezivo, nedovedivo u relaciju, Umjetnička akademija u Osijeku je kroz Dioniz 2014. godine najavila jedno daleko ozbiljnije i sustavnije,

profesionalnije i institucionalnije bavljenje gorenavedenim pitanjima, zasad samo ustrojbeno i papirologijski udarajući temelje budućem studiju art terapije, dok je svoju intenciju javnije eksponirala na festivalu revijom nekoliko demonstrativnih primjera: strukovnim izlaganjima pionira art terapije u Hrvatskoj, ljekovitim humorom iz stripova Dubravka Matakovića i senzacionalnom predstavom *Ćelava pjevačica* E. Ionescoa u dramaturškoj obradi i režiji Ane Prolić, a u izvedbi Kazališta slijepih i slabovidnih osoba „Novi život“. Podsjetimo, da umjetnost biva prostor u kojem se i doslovno fizički hendikepirane osobe mogu realizirati, afirmirati i integrirati u ostatak društva, odnosno da mogu dokinuti psihološku barijeru zbog koje ih se percipira kao Drugo (ili, još specificiranije, kao „treća tijela“) demonstrirano je i na 6. Dionizu pod naslovom „Gestom do igre“ (s naglaskom na temu plesa), kada su nastupili članovi IMRC grupe, radionice fizički integriranog plesa.

Nakon lutkarstva kao brenda, specifikuma, identitetne i institucionalne razlike i posebnosti Umjetničke akademije u Osijeku u odnosu na ostale hrvatske glumačke akademije, UAOS nastavlja s uposebljavanjem još jednim iskorakom u inovativno, nerazvijeno, nezastupljeno i neinstitucionalizirano ili neprofesionalizirano, tako što bi u dogledno vrijeme krenula osposobljavati stručnjake za suptilno konsolidiranje psihe pomoću umjetnosti na ovim traumatiziranim prostorima, prostorima koji bi – prema prognozama o učincima globalizacije i neoliberalnog kapitalizma – trebali ostati svakodnevno traumatični i stresni. Prošlo je vrijeme „inženjera duša“, ali to ne znači da bi duše trebale izgubiti svoje oslonce u ovim zrakopraznim vremenima i u dobu lako urušavajućih svjetova.

Naizgled začudno interdisciplinarno koketiranje Dioniza s Učiteljskim fakultetom, Medicinskim fakultetom i Prehrambeno-tehnološkim fakultetom predstavlja „ozbiljnu igru“ senzibiliziranja onih koji misle da je „živoj“ kulturi mjesto iza debelih baroknih ili secesijskih zidova, a ne u gladnoj i tjeskobnoj duši, kojoj treba nešto više od praznog pogleda pred TV-om.

---

[1] Solar, Mlivoj *Kritika relativizma ukusa*. Matica hrvatska, Zagreb 2011., str. 17.